

Volgens Jelmer Sietzema van Alfa Accountants loont het om te investeren in de productie per koe. Het accountantskantoor heeft berekend dat er marge zit tussen de extra kosten en de opbrengsten.

Fosfaatrecht kan hogere productie per koe in de weg staan

Hard melken loont nog, ondanks de melkprijs

Volgens de mengvoerindustrie loont het om bij een lage melkprijs in een hoge productie te investeren. Een boekhoudkundige berekening bevestigt dit, alhoewel de situatie per bedrijf erg kan verschillen. Echter, de komst van fosfaatrechten zou een productieverhoging zomaar in de weg kunnen staan.

Toen in april 2015 de melkquotering verdween en de melkprijs nog boven de 40 euro per 100 kilo lag, was het niet vreemd dat veel veehouders investeerden in een hogere productie per koe. Geen extra quotumlasten en de melkprijs was gunstig. Dat melkveehouders dit ook daadwerkelijk deden, blijkt uit een analyse van Alfa Accountants van 96 willekeurige bedrijven uit hun klantenbestand (zie tabel 1). De gemiddelde productie per koe steeg op deze bedrijven in een jaar tijd met 6,6 procent.

Voor elke veehouder

Nu de melkprijs een stuk lager is, is het begrijpelijk dat veehouders het krachtvoergebruik terugschroeven om de kostprijs in de hand te houden. Opmerkelijk genoeg – en vanuit hun oogpunt natuurlijk wel te begrijpen – adviseren mengvoerbedrijven nu echter nog steeds om te investeren in een hoge productie per koe en niet te bezuinigen op krachtvoer. Eén van de voerbedrijven die dit stelt is Agrifirm. Zij stellen dat de inzet van meer en/of geconcentreerder krachtvoer, ook nu de melkprijs lager is, nog steeds een hoger voersaldo oplevert. „Meer melk per koe betekent direct meer melkgeld. De rekensom is snel gemaakt. De voerkosten en directe veekosten zullen wat stijgen, maar zijn verhoudingsgewijs lager dan het extra melkgeld wat binnenkomt”, zo zegt Klaas Deelstra, productmanager bij Agrifirm. Hoeveel de productie per koe verhoogd zou moeten, verschilt volgens

hem per bedrijf. „Dat is afhankelijk van de randvoorwaarden per bedrijf. Daarbij valt te denken aan ruwvoerpositie en -kwaliteit, mestafzetkosten, genetisch potentieel van de veestapel, gekozen voerstrategie en natuurlijk de managementcapaciteiten van de ondernemer”, aldus de productmanager.

Tegengeluid

Andere geluiden zijn er ook, zoals van Frank Verhoeven, eigenaar van adviesbedrijf Boerenverstand. „Productie per koe moet helemaal geen doel op zich zijn”, vindt hij. Voeradviseurs doen alsof de melkveehouderij er sinds 1 april 2015, met het afschaffen van het melkquotum, plotseling heel anders voor staat en het nu opeens wel loont om hard te voeren. Dat is onzin. Misschien dat het voor individuele bedrijven loont om de productie iets te verhogen, omdat zij een goede ruwvoerkwaliteit hebben en het ze weinig moeite kost, maar veel boeren zouden er niet gelukkig van worden”, is zijn visie. De adviseur denkt daarom dat mengvoerbedrijven vooral graag hun eigen omzet op deze manier willen verhogen.

Verhoeven vindt dat de economie leidend is in het verhaal en daarbij is productie per koe volgens hem maar een klein onderdeel. „Die extra kilo brok levert echt geen twee kilo meer melk op, dat rekensommetje klopt alleen bij de eerste kilo's krachtvoer die de koe krijgt. Hoe meer krachtvoer, hoe lager de efficiëntie van het krachtvoer wordt.” Volgens hem is het veel interessanter om naar de benutting van het eigen ruwvoer te kijken. „Uit boekhoudcijfers blijkt al vele jaren dat bedrijven die een hoge ruwvoerbenuiting halen, economisch het beste scoren”, aldus Verhoeven.

Berekening positief

Bij de tegengestelde meningen is advies van een accountant op zijn plaats. Jelmer Sietzema, bedrijfskundig adviseur bij Alfa Accountants, is duidelijk: „Nu de quotering er af is, loont het zeker om te investeren in de productie per koe. Zolang de extra opbrengsten opwegen tegen de meerkosten voor de extra productie, is het economisch interessant om meer te voeren en daarmee meer te melken.” Dat die marge er is, blijkt uit een

Tabel 1. Vergelijking technische kengetallen over twee boekjaren van een willekeurige selectie klanten van Alfa (bron Alfa).

Boekhoudjaar	2014-2015	2015-2016	Vershil	
Aantal bedrijven	96	96		Bedrijven
Jaarproductie	7.985	8.514	529	Melk/koe
Krachtvoerverbruik per 100 kg melk	29,4	31,5	2,1	kVEM per 100 kg melk
Krachtvoerverbruik per koe	2.348	2.681	333	kVEM per koe per jaar

Meer krachtvoer voeren is volgens Alfa niet interessant als er veel ruwvoer aanwezig is. „Eigen ruwvoer heeft ook een kostprijs die de veehouder zelf het beste tot waarde kan brengen.“

berekening van Alfa. Van de 96 eerder genoemde bedrijven is de kostprijs van de extra geproduceerde kilo's melk berekend. Het uitgangspunt was het aantal extra benodigde kVEM voor de productiestijging. Het verbruik van krachtvoer en krachtvoervangers nam bij deze bedrijven toe van 29,4 kVEM per 100 kilo melk, naar 31,5 kVEM. Voor het gemak is Alfa er vanuit gegaan dat het verschil van de melkproductie volledig door extra krachtvoer en krachtvoervangers is gekomen. Per koe blijkt dus 333 kVEM (zie tabel 1) extra aan krachtvoer en krachtvoervangers nodig om 529 kilo extra melk per koe te produceren. Omgerekend is dit $333 : 5,29 = 63$ kVEM krachtvoer en krachtvoervangers per 100 kilo extra geproduceerde melk. Bij een gemiddelde voerprijs (over 2015/2016) van 27,60 euro per 100 kVEM, zijn de voerkosten van de extra geproduceerde kilo's melk $27,60 \times 0,63 = 17,39$ euro per 100 kilo melk. Alfa rekent daar 2,64 euro per 100 kilo melk aan extra directe veekosten bij en 0,83 cent aan energie en water. De extra kosten voor energie en water worden bijvoorbeeld verklaard, doordat de extra melk ook gekoeld moet worden. In totaal blijkt de kostprijs van de extra geproduceerde liters melk op deze bedrijven $17,39 + 2,64 + 0,83 = 20,86$ euro per 100 kilo. „Bij de huidige melkprijs van FrieslandCampina van 26,25 euro per 100 kilo, is de conclusie dat er marge zit tussen de extra kosten en opbrengsten bij een hogere productie per koe“, concludeert de adviseur van Alfa.

Kanttekeningen

Tegelijk maakt Sietzema wel wat kanttekeningen. „We houden in deze berekening nog geen rekening met extra mestafzetkosten en arbeidskosten. Dit verschil is echter minimaal en de berekening zoals hij is gemaakt, laat een goede indicatie zien.“ Hoewel de cijfers positief uitwijzen richting een hogere productie per koe, waarschuwt Sietzema om niet domweg de krachtvoerkraan open te draaien. „Gemiddeld halen de bedrijven een hoger saldo bij een hogere

productie, maar er zijn ook individuele bedrijven die voor één kilo extra melk wel meer dan een kilo krachtvoer extra zijn gaan voeren. Bij een voerprijs van ruim boven de 20 euro per 100 kilo en de huidige melkrijzen, is de marge dan wel erg klein.

Een ander punt waar hij de aandacht op wil vestigen, is de ruwvoerpositie. „Er is duidelijk verschil tussen intensieve en extensieve bedrijven. Intensieve bedrijven moeten toch voer aankopen en dan is het interessanter om een product te kopen waar een koe in potentie veel melk van kan geven. Het wordt anders als er voldoende ruwvoer aanwezig is en er extra krachtvoer bijgekocht wordt, terwijl er ruwvoer overblijft. Eigen ruwvoer heeft ook een kostprijs die een veehouder het beste zelf tot waarde kan brengen“, legt Sietzema uit. „Elke individuele veehouder zal dus moeten blijven rekenen en monitoren of de extra geproduceerde liters niet meer kosten dan de ze opleveren.“

Fosfaatrechten

In de berekening van Alfa is er geen rekening gehouden met fosfaatrechten. Met de komst van deze rechten wordt het een heel ander verhaal. Bij een hogere productie is de fosfaatexcretie hoger en produceert een bedrijf, bij een gelijkblijvend aantal koeien, meer fosfaat. Daar moeten straks fosfaatrechten voor worden geleased of aangekocht. Uit een berekening van Agrifirm

(zie tabel 2) blijkt dat er wel wat ruimte is om de melkproductie per koe te verhogen bij een gelijkblijvende fosfaatexcretie. Zij zijn van mening dat het met fosfaatrechten loont om nog steeds een hoge productie per koe na te streven. „Fosfaatrechten vormen de beperkende factor voor het leveren van meer melk en met een hoge productie per koe wordt deze ruimte efficiënt benut“, is Klaas Deelstra van mening.

In de voorbeeldberekening wordt bij een bedrijfssituatie met 100 koeien, een productie van 8.500 kilo melk en een fosfaatreferentie van 4.200 kilo, 850.000 kilo melk afgeleverd. Bij een verhoging van de gemiddelde productie naar 10.500 kilo melk (zie tabel 2), kan er 921.000 kilo melk geleverd worden. Het betekent wel dat er binnen dezelfde fosfaatreferentie nog maar 87,8 koeien gehouden mogen worden. Met fosfaatrechten wordt er dan $12,2 \text{ koeien} \times 10.500 \text{ kilo melk} = 128.100 \text{ kilo melk}$ ingeleverd ten opzichte van nu. De ruimte binnen dezelfde fosfaatreferentie is er dus nog wel om de productie per koe te verhogen, maar het is een stuk minder gunstig in vergelijking met de huidige situatie zonder fosfaatrechten. Wil de veehouder met hetzelfde aantal koeien een productiesprong maken, dan moeten voor meer dan de helft van de extra geproduceerde liters fosfaatrechten worden aangekocht. Het hangt dan sterk van de prijs van de fosfaatrechten en uiteraard de melkprijs af, of een hogere productie per koe nog loont. ■

Tabel 2. Aantal te houden koeien bij dezelfde fosfaatproductie en verschillende productieniveaus (bron Agrifirm).

Melkveestapel					
Aantal melkkoeien	100	96,5	93,5	90,5	87,8
Melkproductie per koe (kg)	8.500	9.000	9.500	10.000	10.500
Melkproductie totaal (kg)	850.000	868.500	888.250	905.000	921.900
% BEX voordeel P2O5	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Kg melk per kg fosfaat	202	207	212	216	220
Fosfaatproductie					
Totaal	4200	4197,8	4198,2	4199,2	4196,8